

Az Országos Könyvtárügyi Tanács decemberi plenáris ülése

A december 20-án tartott plenáris ülésnek két napirendi pontja volt: az országos állományvédelmi program kidolgozása és az OKT 1984. évi jelentése, illetve 1985. évi munkaterve.

Kastaly Beatrix az OKT elnökségének felkérésére már 1983-ban számba vette az állományvédelemmel kapcsolatos, országos és helyi tennivalókat. Ezt a tanulmányát a tanács tagjai 1984 elején kapták meg írásbeli véleményezésre. Az észrevételek alapján a szerző javaslatot tett egy országos állományvédelmi program kidolgozására. A decemberi ülésen megvitatott előterjesztésében kitért az állományvédelem elvi kérdéseire (a megőrzés kötelezettsége, jogi rendezés, a megőrzendő dokumentumok kategóriái, az állományvédelem összefüggései a könyvtári munkafolyamatokkal és technikákkal stb.), a szükséges irányítási és szakfelügyeleti intézkedésekre, az állományvédelem konkrét tennivalóira, lehetőségeire, területeire, ezeken belül a megelőző állományvédelemre (raktározás, kötészeti kapacitás, kötelempéldányok, anyagellátás, reprintek és fakszimilék, mikrofilmmezés és mikrofilmhasználat), a helyreállító védelemre (kötetés, restaurálás), a központilag elvégzendő feladatokra (gondoskodás a szakirodalomról, képzés és továbbképzés), a helyileg, saját erőből elvégezhető-elvégzendő teendőkre, az országos program előkészítésének menetére és ütemezésére. A tárgyra való tekintettel az OKT meghívta ülésére az Országos Múzeumi Tanács és az Országos Levéltári Tanács vezető tisztségviselőit is.

Szokás szerint két opponens (*Csanak Dóra* és *Marót Miklós*) véleményezte már előzőleg és írásban az előterjesztést. E vélemények a munka értékeinek elismerése mellett bizonyos aggályoknak is hangot adtak. Marót Miklós kétélyeit fejezte ki a program végrehajthatóságát

illetően, de *Csanak Dóra* is fontosnak tartotta a teendők gondos rangsorolását. Marót Miklós úgy vélte, hogy a siker érdekében jobban kellene támaszkodni a könyvtárügyön kívüli tényezőkre is, s az állományvédelem kérdéskörén belül nagyobb súlyt kell helyezni a biztonsági, vagyonvédelmi intézkedésekre. *Csanak Dóra* a könyvkötők képzésének-továbbképzésének fontosságára, a devizaigényes anyagellátás gondjaira, a mikrofilmmezés és a mikrofilmhasználat nehézségeire, valamint a tárolókönyvtár – bár jó szervezéssel kiküszöbölhető – hátrányos vonásaira mutatott rá.

A tanács tagjai méltányolták azt az ügyszertetet és alaposságot, amely az előterjesztést jellemezte, és úgy ítélték meg, hogy a benne foglaltak alapján az OKT állományvédelmi szakbizottsága megkezdheti az országos állományvédelmi program kidolgozását. Egyetértettek azzal, hogy az intézkedésekre vonatkozó javaslatok rögzítését felmérésnek kell megelőznie, mivel csak a helyzet ismeretében lehet hozzákezdni az évekre, sőt évtizedekre szóló munkálatokhoz. A plénum végeredményben derűlátóan foglalt állást a feladatok végrehajthatóságát illetően, bár voltak, akik a nehéz gazdasági körülmények kedvezőtlen hatására is rámutattak. Az optimizmust a máris megindult vállalkozások táplálták (például az előkészületben levő állományvédelmi kiadványok, a könyvtárosok és a könyvkötők számára szervezett továbbképző tanfolyamok, a központi restauráló laboratórium létrejötte, az egyházi gyűjteményeknek e téren nyújtott segítség stb.).

Hogy a feladatokhoz szükséges nem kis összegek rendelkezésre álljanak, az országos irányító és a helyi fenntartó szervezetek meg kell nyerni az ügynek. Némi vita bontakozott ki a meggyőzés stratégiája tekintetében, abban azonban mindenki megegyezett, hogy fontos-

sági sorrendet kell megállapítani a feladatok között. Nem kevesen voltak, akik szerint a minisztériumi vagy kormányzati szintű támogatás megnyerésének is jó esélyei vannak, ha a könyvtárügynek sikerül 1985 derekára teljesíthető programot terjesztenie a Művelődési Minisztérium vezetősége elé, mivel a közgyűteményi állományvédelemre az utóbbi időben megkülönböztetett figyelmet fordítanak.

A vita további észrevételei közül említést érdemelnek a következők: Az országos könyvtári szakfelügyelet kezelje kiemelt területként az állomány védelmét, s a vizsgálatok során térjen ki arra is, hogy a könyvtár vezetősége, illetve a fenntartó megette-e a hatáskörébe tartozó intézkedéseket. Nem elegendő a közgyűteményekben alkalmazott őrszemélyzet létszámának emelése, a vagyonyvédelmi szempontok egyéb, főképpen technikai jellegű berendezések beszerzését és felszerelését is szükségessé teszik. A könyvtárosképzésnek a jövőben nagyobb gondot kell fordítania az állományvédelmi ismeretek oktatására (a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola könyvtáros tanszékének jelenlévő vezetője kérte az állományvédelmi szakbizottságot, hogy az új tanterv keretei között határozza meg a tananyagba kívánkozó állományvédelmi tudnivalókat, s erre ígéretet is kapott). Többen kértek, hogy az állományvédelmi szakbizottság dolgozzon ki ajánlásokat arról, milyen típusú laboratóriumi, illetve olvasóberendezéseket célszerű beszerezni (ez a javaslat a géppark egységesítésére s ezzel a javítás-karbantartás megkönnyítésére irányult). Országos mikrofilmkatasztert kell felállítani, hogy ezáltal könnyebbé váljék az elkészült mikrofilmek, mikrofilmlapok cseréje és rendelése, továbbá a kataszter alapján a mikrofilmezési programot együttműködéses alapon lehessen megszervezni. Fel kellene mérni nemcsak a könyvtárak, de a múzeumok és a levéltárak mikrofilm-laboratóriumainak teljesítőképességét is, mert többen véleménye szerint itt nagy, kihasználatlan lehetőségek kínálkoznak az országos és a regionális együttműködésre; az állományvédelemhez csatlakozóan a mikrofilmezésnek szerepe lehet a szűkös külföldi folyóirat-ellátottság javításában is; a kiadók által kezdeményezett reprint-vállalkozásokban érvényesíteni kellene az állományvédelem szempontjait. Többen fenntartásukat hangoztatták a közművelődési könyvtárak regionális vagy megyei alapon megszervezett tárolókönyvtáraival szemben, mondván, hogy mindenekelőtt radikálisan selejtezni kell a fel-

halmozódott állományban, mások viszont rámutattak a vidéki nagykönyvtárakat – köztük a megyei könyvtárakat – szorító raktári férőhelyhiányra, amelyen éppen a tárolókönyvtár segíthetne (mivel az OKT külön foglalkozik majd e problémakörrel, most nem foglalt állást). Az állományvédelem sokrétűsége különféle szakemberek közreműködését igényli, ezért az OKT arra kérte állományvédelmi szakbizottságát, hogy szükség szerint vonjon be tagjain kívül másokat is a munkálatokba.

A második napirendi pont megtárgyalása előtt *Vályi Gábor*, az OKT elnöke bejelentette, hogy az OKT jelenlegi tagságának öt évre kapott mandátuma 1984. december 31-ével lejár. Ez alkalomból értékelve a testület tevékenységét megállapította, hogy számos előterjesztés kidolgozása, megvitatása és az illetékes fórumokhoz való továbbítása ellenére mégsem érezheti magát elégedettnak, mert egy tanácsadó szerv igazából akkor végezhet jó munkát, ha tanácsai termékeny talajra hullva cselekvésekké válnak. Ilyen szempontból nézve pedig meg kell állapítania, hogy a befektetett munkával nem volt arányban az elért eredmény. A kudarcok mellett azonban nem szabad megfeledkezni azokról a sikeres lépésekről sem, amelyek előbbre vitték a könyvtárügyet. Szerinte önmagában is fontos az a tény, hogy az OKT jelenleg az egyetlen olyan fórum, amelyen a különféle fenntartókhoz tartozó könyvtárak és információs intézmények egy asztalhoz ülve véleményt cserélnek, és közös álláspontot alakítanak ki. Közölte, hogy ezeket a gondolatokat kifejtette abban a levélben, amelyet az elnökség nevében a művelődési miniszterhez intézett, kérve a testület felmentését, illetve az új testület megbízását a következő időszakra.

Juhász Jenő, a Művelődési Minisztérium könyvtári osztályának vezetője Vályi Gábornak válaszolva megállapította, hogy az OKT a minisztérium egyik legjobban működő testülete, jól látta el az elmúlt öt évben tanácsadó szerepét, teljesítette vállalt feladatait.

*

A tanács – rövid vita után – elfogadta az 1984-ről szóló jelentést és az 1985-re vonatkozó munkatervet. Az elnököt felkérte, hogy mindkét dokumentumot terjessze fel az MM-hez, a titkárt pedig megbízta, hogy tegye közzé őket a *Könyvtári Figyelő* című folyóirat 1985. évi 3. számában (*P. I.*)